

ปัจจัยการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง *
FACTORS IN POLICY-MAKING AND OPERATION OF POLITICAL PARTIES
๗๗๗ ◊ ๗๗๗

ไพบุณย์ สุขเจตน์

Piboon Sukajatanee

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: piboon2493e@Gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจัยในการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง เกิดจากปัจจัยภายในที่เป็นจุดยืนของพรรคการเมือง และปัจจัยภายนอกที่เกิดจากการเรียกร้องของประชาชนในการแก้ปัญหา ที่กระทบและส่งผลต่อสังคมและเศรษฐกิจของคนส่วนใหญ่ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์พรรค (Strategy) ที่พรรคผู้บริหารพรรคและกรรมการพรรค เป็นผู้จัดทำขึ้นมาจากวัตถุประสงค์หรือจุดยืนของพรรคการเมือง เป็นนโยบายที่กำหนดไว้กว้าง ๆ 2) ข้อร้องเรียน (Appealed) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ เป็นนโยบายเฉพาะกรณี 3) ข้อเรียกร้อง (Imposed) แรงกดดันที่ผลักดันเป็นนโยบายที่เกิดจาก เช่น อิทธิพลของรัฐบาล ระเบียบกฎหมาย กลุ่มอิทธิพลและสมาคมต่างๆ 4) นโยบายโดยปริยายหรือนโยบายโดยนัย (Implied policy) เป็นนโยบายอันเกิดจากความผลการวิเคราะห์การบริหารที่เป็นอยู่และที่เห็นว่านโยบายเก่าๆ ที่เคยใช้มานั้น สามารถนำไปใช้และแก้ปัญหาประชาชนได้จริงหรือไม่ประการ

คำสำคัญ: ปัจจัย; นโยบาย; พรรคการเมือง

Abstract

Factors in policy-making of political parties caused by internal factors that are the standpoint of political parties and external factors caused by people's demands to solve problems affect the society and economy of most people are as 1) Strategy is a party strategy that party executives and party committees It is made up of the objectives or standpoints of political parties. It is a broadly defined policy. 2) Appealed is a policy set up to resolve recurring problems. It is a specific policy. 3) Imposed policy is a policy caused by pressure, such as the influence of the government. law Influence groups and associations 4) Implied or Implied. It is

*Received October 12, 2021; Revised October 22, 2021; Accepted October 23, 2021

a policy resulting from the analysis of existing management and that the old policies that ever used Can it be used and solved people's problems really or not.

Keywords: factors; policies; political parties.

บทนำ

การจัดทำนโยบายของพรรคการเมือง จะต้องศึกษาและเรียนรู้ ศักยภาพของสังคม และความต้องการของประชาชน มีสถานการณ์ เหตุบ้านการเมืองเป็นอย่างไร สถานการณ์ใดที่จะเสริมประชาชนให้อยู่ดีมีสุข สังคมสร้างสรรค์ โดยรัฐบาลมีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร นโยบายหรือมาตรการใดที่เป็นประเด็นที่ต้องแก้ไข เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชน สังคม และประเทศชาติมากที่สุด ความพร้อมที่จะรองรับนโยบายในแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด และถ้าพบว่ารัฐบาลไม่มีความพร้อมในด้านใด จะต้องเตรียมวิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้นโยบายนั้นผ่านพ้นอุปสรรคและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (กอปปรลาก อภัยภักดิ์, 2562; ธนวัฒน์ เฉลิมรัตน, 2563)

การเลือกตั้งในแต่ละครั้ง พรรคการเมืองต่างทุ่มเทในการปราศรัยหาเสียงด้วยการนำเสนอนโยบายอันเป็นจุดขายทางการเมือง (พระธงชัย วชิรญาโณ, 2563; ประคอง มาโต, 2563; ณัฐมน หมวกฉิม, 2564) จะสรรหามาแนะนำเสนอเพื่อหวังให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้มีรายได้ น้อยเกิดความหวังและทะเคะแนให้ ดังที่เคยเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองในระบบทักษิณในอดีตที่ผ่านมาแต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในบรรดาพรรคที่เสนอนโยบายประชานิยมแบบสุดโต่ง โดยการจะให้นอน ให้น้ำ แก่ประชาชน ซึ่งล้วนแล้วแต่ใช้เงินรายได้ของรัฐที่เกิดจากการเก็บภาษี และค่าธรรมเนียมต่างๆ ซึ่งไม่มีพรรคใดพูดถึงการได้มาของรายได้วามาจากไหน อย่างไร และด้วยวิธีการใด

ดังนั้น ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องติดตามศึกษา และเรียนรู้เกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมืองนั้นว่าสามารถนำไปเป็นแนวทางบริหารประเทศให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้จริงหรือไม่ หรือเป็นนโยบายขายฝันของเหล่านักการเมือง

นโยบาย

นโยบาย (Policy) หมายถึง สิ่งที่ยึดถือความตั้งใจของผู้บริหารว่า ควรจะทำหรือไม่ควรทำกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใด ในอนาคต ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น และเป็นแนวคิดอันจะนำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยเป็นที่ยอมรับกันว่าหน้าที่อันสำคัญประการแรกของผู้บริหาร คือการกำหนดนโยบายในการบริหารงาน เช่นเดียวกับนักการเมืองและพรรคการเมือง ซึ่งนโยบายจะกำหนดทิศทางในการวางแผนการทำงานหรือบริหารประเทศ กล่าวคือ นโยบายได้รับการพัฒนา หรือจัดทำด้วยความละเอียดรอบคอบและเป็นที่ยอมรับโดยชัดเจนมากเพียงใด ย่อมทำให้การวางแผนเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากเพียงใดในการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ซึ่งมีผลอันสำคัญต่อการบริหารงาน

กูดนาว (Goodnow, 2007) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายไว้ว่า นโยบายเป็นสิ่งที่ฝ่ายการเมืองเป็นผู้จัดทำขึ้น ส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นเรื่องของฝ่ายบริหาร และแนวคิดเช่นนี้ก็ได้รับการสนับสนุนเห็นด้วยจากนักวิชาการรัฐศาสตร์ในยุคต่อมา

ลินด์บลอม (Lindblom, 1984) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า การเมืองทั้งหมดคือกระบวนการทั้งหมดในการกำหนดนโยบาย

แลนไบรท์ (Lambright, 1985) ยังได้สนับสนุนการยืนยันอีกว่า การบริหารกิจการของรัฐ คือการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐนั่นเอง

ฟรายดริช (Friedrich, 1983) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองการบริหาร และนโยบายดังนี้ การกำหนดนโยบายจะเป็นหน้าที่หลักของฝ่ายการเมืองและการใช้หรือการปฏิบัติเป็นหน้าที่หลักของฝ่ายบริหาร แต่ทั้งสองฝ่ายก็ต้องมีบทบาทสัมพันธ์ต่อเนื่องกันในการกำหนดนโยบายและปฏิบัติตามนโยบาย

ความคิดดังกล่าวของฟรายดริช สอดคล้องกับแนวความคิดของแอปเปิลบาย (Paul Appleby) ซึ่งมีความเห็นว่า ความคิดที่แยกการบริหารออกจากการเมืองโดยเด็ดขาดนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเป็นไปได้และเป็นแนวคิดที่ตายไปนานแล้ว

ฮามานน์ และสกอตต์ (Haimann & Scott, 1974) กล่าวว่านโยบายคือขอบเขตของเหตุผลและผลที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจ

เทอร์รี่ (Terry, 1977) กล่าวว่า นโยบายคือการพูดหรือการเขียนถึงขอบเขตและแนวทางทั้งหมดในการปฏิบัติงาน

กรีนวูด (Greenwood, 1965) กล่าวว่านโยบายหมายถึงการตัดสินใจขั้นต้นอย่างกว้าง ๆ จากข้อมูลทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปด้วยความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จาคอบ (Jacop, 1966) ได้ให้คำจำกัดความของนโยบายว่า นโยบายคือหลักการแผนการหรือแนวทางการปฏิบัติงาน

เวย์น (Wayne, 1905) อธิบายถึงความหมายนโยบายไว้ว่า นโยบายคือโครงการในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณค่า หรือเป็นการตัดสินใจเลือกจุดมุ่งหมายและวิธีการในการบริหารองค์การใดองค์การหนึ่ง

พิฟฟ์เนอร์ (Piffner, 1960) เรียกนโยบายว่าแผนงานประจำ ซึ่งเป็นผลอันเกิดจากการต่อรอง การปฏิบัติตามข้อตกลง และการประนีประนอม ในการกำหนดเป้าหมาย การตรวจสอบทางเลือก และการค้นหายุทธวิธีเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และอาจถือได้ว่านโยบายเป็นกฎ (Rule) และระเบียบ (Regulation) ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการตัดสินใจเมื่อบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดประสบกับปัญหาในการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า การบริหารการเมืองและวางแผนนโยบายเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพราะนโยบายที่ดีนั้น ย่อมต้องกำหนดขึ้นจากข้อมูลและเอกสารที่เป็นความจริงและมีความถูกต้อง นอกจากนี้หากเชื่อว่าการบริหารใด ๆ ต้องอาศัยนโยบายที่มีความถูกต้องและมีเหตุผล เป็นหลักอย่างหนึ่งในการดำเนินงาน นโยบายเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง ของนักการเมือง อุดมการณ์ เป็นความหวัง หรือจิตนาการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องการให้มีหรือให้เกิดขึ้นโดยถือเอาตนเองเป็นบรรทัดฐาน ส่วนนโยบาย หมายถึง โครงสร้างในการปฏิบัติงานที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้จัดทำขึ้นเพื่อบรรลุถึงความหวัง หรือความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น ฉะนั้นทั้งนโยบายและอุดมการณ์คือแนวคิดหรือความหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น ถ้าไม่เกิดขึ้นก็อาจถือได้ว่านโยบายนั้นเป็นเพียงจินตนาการหรืออุดมการณ์เท่านั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วจึงถือได้ว่านโยบายมีฐานะเป็นอุดมการณ์ ของนักการเมือง ถึงแม้ว่านโยบายนั้นจะเป็นนโยบายชายฝั่งก็ตาม

การกำหนดนโยบาย

นโยบายที่กำหนดขึ้นในสังคมหรือองค์กรใดๆ นั้น ก็เพื่อเป็นแนวคิดในการดำเนินงาน เพื่อสนองความต้องการหรือความประสงค์ของบุคคล ในองค์กรนั้น และลักษณะของนโยบายก็จะสอดคล้องกับความเชื่อและลัทธิการปกครองขององค์กรนั้น องค์กรที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย นโยบายที่กำหนดขึ้นมักจะได้อ้างอิงข้อมูลและมีการกลั่นกรองข้อมูลจากบุคคลหลายฝ่าย นโยบายที่กำหนดขึ้นมักจะทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือกลุ่มชนชั้นปกครอง และข้อมูลของนโยบายมักจะได้จากเหตุผลของคนกลุ่มเดียว อย่างไรก็ตามไม่ว่าสังคมหรือองค์กรจะมีลักษณะการปกครองหรือรูปแบบในการบริหารเป็นเช่นไร การกำหนดนโยบายย่อมต้องมีขั้นตอนและเป็นกระบวนการ อันนำมาซึ่งนโยบายในการดำเนินงานที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ของการบริหาร และนโยบายที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นที่รับทราบและยอมรับจากบุคคล ฝ่ายภายในหน่วยงานต้องได้รับการผสมผสานเข้าด้วยกันให้เป็นแนวทางกว้างๆ เพื่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่เราเรียกว่านโยบายในการบริหารงาน

นโยบายในฐานะเป็นสังคมศาสตร์ (Policy as Social Science)

การวิเคราะห์นโยบายในลักษณะนี้เป็นการวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ โดยมีความเห็นว่านโยบายเป็นกระบวนการทางวิชาการของวิชาที่ว่าด้วยหลักการปกครอง เช่น วิชารัฐศาสตร์ วิชารัฐประศาสนศาสตร์ และวิชาการบริหาร ซึ่งวิชาเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นไปในความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม และเป็นวิชาที่จัดอยู่ในหมวดสังคมศาสตร์ ส่วนนโยบายหมายถึง แนวทางที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อความอยู่ดีมีสุข หรือกำหนดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ

ของสังคมโดยรวม ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่านโยบายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมศาสตร์

นโยบาย คือ แนวทางปฏิบัติการ อย่างมีระบบระเบียบวินัย และมีหลักการ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการ และการวางแผนอย่างมีกระบวนการในการตัดสินใจเลือกสรรแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนโยบายกับการวางแผนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งในลักษณะที่เป็นวัฏจักรและปฏิสัมพันธ์ จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่สรุปได้ว่า นโยบายมีฐานะเป็นการวางแผนด้วย บางครั้ง นโยบายบางชนิดถูกกำหนดขึ้นในเวลาที่เป็นวิกฤติ ซึ่งก่อให้เกิดความตื่นตระหนก ความฉงนสนเท่ห์ หรือความประหลาดใจแก่คนทั่วไป นโยบายลักษณะนี้มักจะมีเหตุการณ์คับขันบางอย่างบังคับให้เป็นไปเช่นนั้น คนส่วนใหญ่อาจไม่ชอบและมีความคลางแคลงใจ แต่ต้องปฏิบัติตามเพื่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม เช่น นโยบายปรับเงินหรือนโยบายอื่นที่เกิดขึ้นโดยเพราะวิกฤติการณ์ต่าง ๆ นโยบาย เป็นกรอบสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารในลักษณะแสดงให้เห็นถึงวิถีทาง และผลแห่งการดำเนินงาน นโยบายที่ดียอมทำให้การตัดสินใจถูกต้องและดีตามไปด้วย นโยบายที่ดียอมทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพโดย

1. ช่วยสนับสนุนให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง
2. เป็นการควบคุมขั้นพื้นฐานของการปฏิบัติงาน
3. ทำให้เกิดความแน่นอนและประสานงานในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยและองค์ประกอบของนโยบาย

ปัจจัยในการกำหนดนโยบาย จำแนกได้ 2 ประเภทได้แก่

1. ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน (Fundamental Factors) หมายถึงสิ่งใดๆ ก็ตามที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายจะต้องคำนึงอยู่ตลอดเวลา อาจเป็นนโยบายที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ขาดความสมบูรณ์ถูกต้องก็จะทำให้เกิดปัญหา อุปสรรค และความยุ่งยากในการปฏิบัติให้นโยบายนั้นบรรลุเป้าหมาย ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

ก. ปัจจัยเกี่ยวกับผลประโยชน์ การกำหนดนโยบายต้องมีลักษณะที่เป็นการตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่

ข. ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้กำกับนโยบาย วิธีการในการดำเนินนโยบาย ผู้ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. เรื่องวิธีการกำหนดนโยบาย ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกำหนดยโยบาย

2. นโยบายยังต้องมีความเหมาะสมเป็นเหตุเป็นผลและมีความถูกต้อง

ค. ปัจจัยเกี่ยวกับข้อมูลและเอกสารต่างๆ ผู้กำหนดนโยบายจะต้องคัดกรองข่าวสารและข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบ

2. ปัจจัยที่เป็นสิ่งแวดล้อม (Environmental factors) หมายถึง สิ่งแวดล้อมในสังคมที่ผู้กำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึง เพราะมีผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบายทั้งโดยตรงและทางอ้อม Sharkansky (1970) จำแนกปัจจัยที่เป็นสิ่งแวดล้อม ดังนี้ ปัจจัยทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม และ Munns (1975) ได้จำแนกสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบายออกเป็น 3 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางการเมือง นโยบายของรัฐ และสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวอธิบายได้ดังนี้

ก. วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมากเพราะรูปแบบของการเมืองหรือการปกครองย่อมเป็นรูปแบบของการกำหนดนโยบายของสังคมหรือองค์กรนั้นด้วย วัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture) ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ซึ่ง เอลาซาร์ (Elazar, 1984) จำแนกวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ลัทธิคุณธรรมนิยม และลัทธิประเพณีนิยม

ข. นโยบายของรัฐ ที่เกิดจากความจำเป็นและความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสร้างความเท่าเทียมของคนในสังคม

ค. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ องค์กรหรือหน่วยงานที่มีภาวะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคงย่อมไม่สามารถกำหนดนโยบายได้ อย่างกว้างขวาง และการปฏิบัติตามนโยบายอาจไม่บรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์

ง. ปัจจัยทางด้านสังคม เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ลักษณะความเป็นอยู่ของสมาชิก ความแตกต่างของกลุ่มสมาชิก ความสามัคคีของกลุ่มสมาชิก

จ. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ในการกำหนดนโยบายใดๆ ก็ตาม ผู้กำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงสถานที่ตั้งพื้นที่ อาณาเขต สภาพภูมิอากาศ และสภาพภูมิประเทศขององค์กรหรือหน่วยงาน โดยจะต้องกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทต่างๆ

ปัจจัยทุกประเภทมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายขึ้นว่าจะจะเป็นประโยชน์หรือเป็นนโยบายที่ใช้ได้เพียงใด ไม่เพียงแต่นโยบายจะต้องขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจและความสามารถของผู้กำหนดนโยบาย ยังขึ้นอยู่กับการปริมาณ ความถูกต้อง และความต้องการของส่วนรวมอีกด้วย

ฟรายดริช (Friedrich, 1963) กล่าวถึงนโยบายว่าเป็นข้อเสนอแนวทางที่จะปฏิบัติการของบุคคล กลุ่มคน หรือรัฐบาลภายในสภาพแวดล้อมแห่งหนึ่ง ซึ่งจะมีทั้งอุปสรรคและโอกาสบางอย่างอยู่ด้วยทำให้ต้องมีการเสนอนโยบายเพื่อใช้ประโยชน์และเอาชนะสภาวะการณ์ต่างๆ นโยบายมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ เป้าหมาย (targets) สิ่งที่ต้องทำ วิธีการ (means) การดำเนินงาน และปัจจัย (resources) สนับสนุนการกระทำตามนโยบาย

1. การกำหนดเป้าหมาย เป็นทั้งจุดประสงค์และผลที่เกิดขึ้นในลักษณะ การทำอะไร ได้ อะไร และเพื่ออะไร

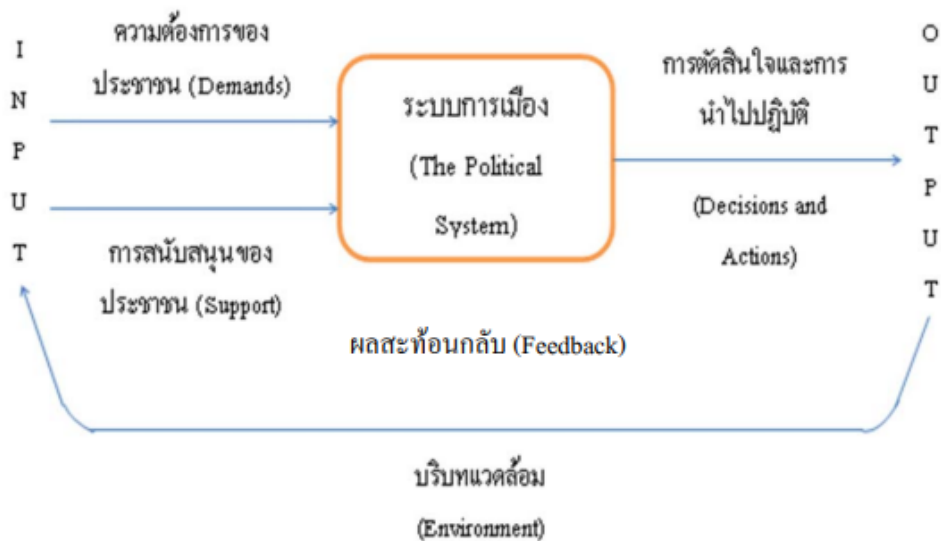
2. การกำหนดวิถีทางในการทำงาน เป็นหลักการและเกณฑ์ของนโยบายผู้กำหนดต้องมีความรู้และกำหนดไว้ก่อน เพราะจะต้องรวมไปถึงกลยุทธ์ (Tactics) และกลวิธี(Strategies)
3. ปัจจัยสนับสนุนในการกำหนดนโยบาย 2 ประการ คือ
 - 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการในการกำหนดนโยบาย
 - 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และสภาพดินฟ้าอากาศ หากขาดปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งจะเกิดผลกระทบต่อการทำงานนโยบาย อาจไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้นมาได้

แหล่งที่มาของนโยบาย

1. นโยบายริเริ่ม (Originated policy) เป็นนโยบายที่ผู้บริหารระดับสูง (Top Executive) เป็นผู้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานทั้งหมด นโยบายประเภทนี้จะพัฒนามาจากวัตถุประสงค์หลักของหน่วยงาน เป็นนโยบายที่กำหนดไว้กว้าง ๆ
2. นโยบายร้องเรียน (Appealed policy) เป็นนโยบายที่ผู้บริหารระดับกลาง (Middle Manager) เป็นผู้กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ เป็นนโยบายเฉพาะกรณี
3. นโยบายเรียกร้อง (Imposed policy) เป็นนโยบายที่เกิดจากแรงกดดันภายนอกหน่วยงาน และเป็นผลทำให้หน่วยงานหรือองค์การต้องกำหนดนโยบายขึ้นตามความต้องการของแรงกดดันภายนอกเหล่านั้น เช่น อิทธิพลของรัฐบาล ระเบียบกฎหมาย กลุ่มอิทธิพลและสมาคมต่าง ๆ แรงดันที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ยังคงการไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้
4. นโยบายโดยปริยายหรือนโยบายโดยนัย (Implied policy) เป็นนโยบายอันเกิดจากความคิดเห็นของผู้บริหารระดับสูง ที่เห็นว่านโยบายเก่า ๆ ที่เคยใช้อย่างมีผลนั้น สามารถที่จะใช้ได้ต่อไป

การกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง

การกำหนดนโยบายจะโคจรเป็นวัฏจักรกล่าวคือเมื่อพรรคการเมืองนำความต้องการของประชาชน ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางการเมือง ปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชน มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของพรรค เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนของประชาชนเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองหรือการบริหารก็จะนำไปสู่การตัดสินใจ เมื่อได้รับการเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศ การนำนโยบายไปปฏิบัติและเกิดผลกระทบต่อประชาชนทั้งในทางดีและไม่ดีซึ่งขึ้นอยู่กับตัวนโยบายนั้น และผลของนโยบายจะสะท้อนกลับเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองอีกครั้งว่าจะยังคงดำเนินนโยบายนั้น ๆ ต่อไปหรือไม่หรือจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่ายให้มากที่สุด

ภาพที่ 1 แสดงการกำหนดนโยบาย
ที่มา: ดัดแปลงจาก Dye, (1995)

จากภาพประกอบที่เห็นอธิบายได้ว่า การกำหนดนโยบายเกิดขึ้นจากการมีปัจจัยนำเข้า (Inputs) ซึ่งอาจเป็นข้อเรียกร้องความต้องการ (Demands) หรือการสนับสนุนจากประชาชน (Supports) รวมถึงการพิจารณาถึงบริบทแวดล้อม (Environment) แล้วนำเข้าสู่ระบบการเมือง และกลั่นกรอง จนได้รับการตัดสินใจให้ออกมาเป็นนโยบายสาธารณะ นำไปสู่การนำไปปฏิบัติ และกลายเป็นผลลัพธ์ (Output) ที่เกิดจากนโยบาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า นโยบายเป็นผลผลิตของระบบการเมืองหรือการบริหาร โดยผลกระทบทั้งด้านดีและด้านเสียจากนโยบายจะตกอยู่กับประชาชน และการประเมินว่านโยบายดังกล่าวตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด จะสามารถพิจารณาได้จากผลสะท้อนกลับ (Feedback) ของประชาชน ซึ่งถ้าผลสะท้อนกลับออกมาไม่ดีรัฐบาลก็ต้องหาทางแก้ไขหรือกำหนดนโยบายใหม่ออกมา ทั้งนี้ตัวแบบระบบสามารถนำไปวิเคราะห์นโยบายได้หลากหลาย

สรุป

ปัจจัยในการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง เกิดจากจุดยืนของพรรคการเมือง และเรียกร้องของประชาชนในการแก้ปัญหา ปัญหาที่กระทบและส่งผลต่อสังคมและเศรษฐกิจของคนส่วนใหญ่ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์พรรค (Strategy) ที่ผู้บริหารพรรคและกรรมการพรรคกำหนดจากวัตถุประสงค์หรือจุดยืนของพรรคการเมือง เป็นนโยบายที่กำหนดไว้กว้างๆ 2) ข้อร้องเรียน (Appealed) ที่กำหนดขึ้นเป็นนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ เป็นนโยบายเฉพาะกรณี

3) ข้อเรียกร้อง (Imposed) แรงกดดันผลักดันเป็นนโยบาย เช่น อิทธิพลของรัฐบาล ระเบียบกฎหมาย กลุ่มอิทธิพลและสมาคมต่างๆ 4) นโยบายโดยปริยายหรือนโยบายโดยนัย (Implied policy) เป็นนโยบายอันเกิดจากความผลการวิเคราะห์การบริหารที่เป็นอยู่และที่เห็นว่านโยบายเก่าๆ ที่เคยใช้นั้น สามารถที่จะใช้ได้ต่อไปหรือไม่มีจุดอ่อนประการใด

ข้อเสนอแนะ

การกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง ควรเกิดจากการสำรวจความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่เป็นฐาน สถานการณ์ทางสังคม ระบบเศรษฐกิจของประเทศ ความเป็นอยู่ของประชาชนที่พรรคการเมืองนำมากำหนดเป็นนโยบาย จึงสามารถทำให้นโยบายนั้นเป็นที่โดนใจของประชาชน และถ้าหากพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาลและดำเนินการตามนโยบายที่ได้ให้สัญญาไว้กับประชาชน พรรคการเมืองนั้นก็ได้รับเลือกในสมัยต่อไป และจะเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กอปรลภ อภัยภักดี. (2562). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 1(1), 61-67.
- ณัฐมน หมวกฉิม. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 3(3), 43-51.
- ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์. (2563). กระบวนการกล่อมเกลากองการเมืองกับความเป็นพลเมืองในจังหวัดเลย. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 2(2), 61-68.
- ประคอง มาโต. (2563). พระสงฆ์กับการเมืองไทย. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 2(3), 39-45.
- พระธงชัย วชิรญาโณ. (2563). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนไทย. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 2(3), 31-38.
- Elazar, D.J. (1984), *Politics and Governments of the American States*. New York: Harper & Row
- Thomas, R.D. (1984). *Understanding Public Policy* (5th ed). New Jersey: Prentice-Hall.
- Friedrich, C.J. (1963). *Man and His Government*. New York: McGraw - Hill.
- Goodnow, F.J. (2007). *Politics and Administration*. Edited by Sharfritz, Jay M, and Albert C. Hyde. (sixth edition). *Classics of Public Administration*. Canada: Wadsworth.

- Greenwood, W. T. (1965). *Management and Organizational Behaviour Theories: An Interdisciplinary Approach*. Ohio: South-Western Publishing Co.
- Haimann, T & William G. S. (1974). *Social Policy: From Theory Policy Practice* .2nd edition.
- Jacop, C. E. (1966). *Policy and Bureaucracy*. Van Nostrand
- Lambright W.H. (1979. *Technology Transfer to Cities*. Colorado: Westview Press/Boulder.
- Lindblom, C.E. (1980). *The Policy Making Process* (2nd ed). New Jersey: Prentice-Hall.
- Munns, J. M. (1975). The Environment, Politics, and Policy Literature: A Critique and Reformulation. *Western Political Quarterly*, 28(4), 646-67.
- Piffner, J. M. (1960). *Administrative Organization*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Sharkansky, I. (1971). *Policy Analysis in Political Science*. Chicago: Markham.
- Terry, G. R. (1977). *Principles of Management*. Illinois: Richard D. Irwin, Inc.
- Wayne, A. L. (1905). *The Mean of Policy*. United State of America: Southern Illinois University.

